

Д. Р. Абрамітова, аспірант кафедри економічної кібернетики

РОЗВИТОК СТРАХУВАННЯ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

***Анотація.** У статті розглянуті сучасні тенденції становлення і розвитку страхових послуг на туристичному ринку України. Проаналізовані існуючі переваги і недоліки надання страхових послуг на даному ринку. Звернено увагу на статистичні дані, розглянуті основні комплексні страхові продукти, які пропонуються на українському ринку туристичного страхування.*

***Ключові слова:** страхування, страховий ринок, туристичні послуги, туризм, туристична галузь*

***Annotation.** The modern tendencies of becoming and development of the insurance services on the Ukrainian tourism market are considered in the article. Existent advantages and lacks of travel insurance services on the tourism market were analyzed. Attention was drawn to the statistics, basic complex insurance products that are offered on the Ukrainian travel insurance market.*

Постановка проблеми. Сучасний ринок страхування пропонує великий спектр страхових продуктів, завдяки яким має можливість інтегруватися з іншими галузями економіки. Туристична діяльність за своєю економічною природою характеризується високим ступенем ризиковості, а тому її ефективне функціонування неможливе без страхування. Усі розвинуті країни вже давно запроваджують страхування на туристичному ринку для успішного функціонування даної галузі та державної економіки в цілому. Питання страхування в туризмі на українському ринку є проблемним, оскільки відрізняється низькою

поінформованістю та довірою населення, недостатньою увагою з боку державних органів та відсутністю стабільності державної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням питання страхування туристичної галузі в Україні займаються такі науковці, як Охріменко О.О. [7], Власова Н.М., Вейнберг К.О [3], Кошляк А.В., Беляєва Є.В. [5], Чмир Ю.В. [8] та ін.

Невирішені раніше частини проблеми. Оскільки страхування туристичної галузі – це новий вид страхування в Україні, то вивчення та аналіз проблематики такого виду страхування не є досконалим та є мало вивченим вітчизняними науковцями, на відміну від зарубіжних.

Мета статті. Метою статті є аналіз українського ринку в галузі страхування туризму, визначення нагальних проблем та спроба розробки прогнозу щодо перспектив розвитку тих видів страхування, які застосовуються в туристичній діяльності.

Виклад основного матеріалу. Згідно даним статистики Світової туристської організації у 2012 році кількість туристів, які виїхали закордон вперше перевищила 1 млрд. чоловік [12]. Така тенденція збільшення туристичних потоків дає високу можливість розвитку страхової галузі країни на туристичному ринку.

Страхування в туризмі – система взаємозв'язків між страховою компанією і туристом, по забезпеченню захисту життя, здоров'я та майнових інтересів громадян під час туристичної подорожі. Спектр страхових послуг на туристичному ринку можна поділити на дві групи: особисте (страхування життя, страхування від нещасного випадку, медичне страхування) та інші види страхування. Особисте страхування в туристичній діяльності має першорядне значення, оскільки страхування від нещасного випадку та медичне страхування регламентовано українським законодавством та має обов'язковий характер. До інших видів страхування можна віднести наступні:

1. Майнове страхування.

Такий вид страхування в туризмі передбачає страхування приватного майна туриста на випадок втрати, крадіжки, пограбування, поломки або руйнування. [11].

2. Страхування громадянської відповідальності перед третіми особами.

Поряд зі страхуванням майна, договором страхування може бути так само передбачена відповідальність за шкоду заподіяну життю, здоров'ю або майну третіх осіб внаслідок настання події, визнаної страховим випадком. Це можуть бути події, які відбулись в результаті дії вогню (виключаючи пожежу внаслідок підпалу); вибуху газу, що споживається для побутових потреб; пошкодження водою в результаті аварії систем водопостачання, каналізації, опалення; самовільного спрацювання протипожежної системи; застосування заходів пожежогасіння в межах місця страхування; непередбачених поломок побутової техніки (посудомийних, пральних машин тощо), що призвели до затоки майна третіх осіб; аварійних ситуацій в процесі проведення ремонтних або будівельних робіт, вироблених в будові, незавершеному об'єкті, спорудженні, житловому приміщенні, якщо ремонтні або будівельні роботи проводилися особою чи організацією, що має дозвіл (ліцензію) на здійснення даних робіт, відповідно до письмовим договором, укладеним зі страхувальником і т.д.

3. Страхування від нещасного випадку.

Призначене для відшкодування збитку, викликаного втратою здоров'я або смертю застрахованого.

4. Страхування від скасування туру.

При страхуванні втрат від вимушеної відмови від поїздки страховим випадком є подія, що спричинила виникнення у застрахованого витрат, пов'язаних з відміною поїздки або зміни термінів його перебування за межами постійного місця проживання.

5. Страхування для автомобілістів.

Відбувається через систему Зелена карта (англ. Green Card). Зелена карта – міжнародний договір (поліс) страхування автоцивільної відповідальності про взаємне визнання країнами-членами Угоди страхового поліса по страхуванню відповідальності власників засобів автотранспорту[9].

6. Страхування солідарної взаємодопомоги.

Страхування за системою «Асістанс» – достатньо новий вид послуг на страховому ринку, який вже встиг отримати широке поширення у світі завдяки своїй значній корисності для туристів. Отже, значення такого страхового продукту полягає у визначеному в договорі переліку послуг, які можуть бути надані у необхідний момент у натуральній, речовій або в грошовій формі завдяки технічному, медичному або фінансовому сприянню. [1]

Різноманітність видів страхування, які використовуються на ринку туристичного страхування обґрунтована неоднорідністю ймовірних ризиків, які можуть виникнути під час туристичної подорожі, отже треба враховувати всі чинники. Характер таких ризиків може бути різним: фінансовим, майновим, медичним, юридичним або адміністративним. Зазначені ризики залежать від конкретного страхового випадку та заздалегідь враховуються в страховому полісі.

Для того, щоб оформити страховку, необхідно купити страховий поліс, який буде запропонований страховою компанією споживачу. Для більш комфортного обслуговування клієнтів існують страхові програми (поліси), які позначаються кодами А, В, С, D[2].

Кожна літера позначає певний перелік послуг (табл.1).

Таблиця 1 – Програми страхування в туризмі

Літера	Комплекс послуг
А	Евакуація потерпілого в лікувальну установу і медичні витрати при нещасному випадку або раптовому захворюванні.
В	Евакуація потерпілого в лікувальну установу і медичні витрати при нещасному випадку або раптовому захворюванні + оплата візиту

	родичів до застрахованого та надання стоматологічної допомоги.
C	Евакуація потерпілого в лікувальну установу і медичні витрати при нещасному випадку або раптовому захворюванні + оплата візиту родичів до застрахованого та надання стоматологічної допомоги + юридична допомога (можливість зв'язатися із адвокатом) та адміністративна допомога (повернення неправильно відправленого багажу, оформлення нових документів замість загублених і т. д.).
D	Евакуація потерпілого в лікувальну установу і медичні витрати при нещасному випадку або раптовому захворюванні + оплата візиту родичів до застрахованого та надання стоматологічної допомоги + юридична допомога (можливість зв'язатися із адвокатом) та адміністративна допомога (повернення неправильно відправленого багажу, оформлення нових документів замість загублених і т. д.) + послуги при поломці особистого автотранспорту або при хворобі водія.

Вартість полісу залежить від обраної програми (чим більший спектр послуг – тим вища ціна) та від терміну поїздки – мінімальна ціна страховки подорожі до Євросоюзу протягом тижня складе 5 – 6 EUR, річне перебування у регіоні обійдеться страхувальникові в 160 – 200 EUR. Існує також варіант придбання полісу, який діятиме протягом року, проте з обмеженням кількості поїздок і днів перебування в Європі. Така страховка коштуватиме дешевше стандартної річної програми.

Вартість страхового поліса буде вищою у наступних випадках:

1. Турист має намір займатися активними, екстремальними видами спорту (екстремальні види спорту - дайвінг, катання на лижах чи сноуборді - завжди несуть у собі ризик).

2. Турист їде в екзотичну країну (тропічні хвороби, невідома їжа, проблеми з питною водою і навіть загроза тероризму). Наразі існує перелік найбільш «небезпечних» країн світу, створений британською компанією Norwich Union Travel Insurance. Цей рейтинг будувався на базі аналізу більше ніж 60 000 скарг від туристів зі всього світу, які потребували компенсації від страховиків за різноманітні страхові випадки, які зіпсували відпочинок. До рейтингу увійшли такі країни, як Таїланд, ПАР, Острів Кеймада-Гранді, Барбадос, Індія, Куба)[10].

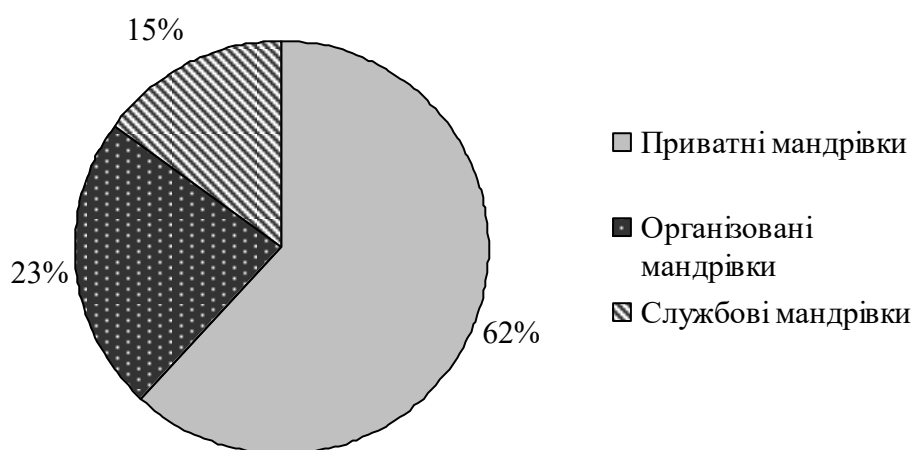
3. Вік туриста (дітей до 1 року і пенсіонерів старше 85 років не страхують взагалі. Для туристів похилого віку пропонуються дорожчі

поліси. Кожна компанія самостійно визначає, з яких років вік туриста вважається літнім – зазвичай він знаходиться в діапазоні 60-75 років. У деяких випадках компанії надають знижки на страховку дітей та туристичних груп).

Згідно даних Ліги страхових організацій України у 2011 році страховий захист в період туристичної подорожі українцям надавали 105 страхових компаній (це на 2 компанії більше, ніж у 2010), причому 85% ринку займали 20 компаній – лідерів українського страхового ринку. При цьому більше 50% усіх страхових послуг надають компанії з іноземним капіталом. У 2011 році об'єм страхових ризиків, які потенційно можуть наступити під час подорожі українських туристів закордон, дорівнював 180 млн. грн. (на 27% більше, ніж у 2010 році).

В залежності від мети туристичної поїздки, структура страхових виплат виглядає наступним чином (рис. 1).

Рис.1 – Структура страхових виплат в залежності від мети туристичної поїздки у 2011 році.

При цьому, слід мати на увазі, що 87% українських туристів перетинали кордон в приватному порядку, 8% – організовано, а 5% – по службовим справам [6].

Треба зазначити, що у випадках організованої або службової поїздки страховка купується або туристичним оператором, або підприємством, а у

випадках приватного перетину кордону – туристами особисто, що дає змогу більш відповідально та помірковано віднестись до вибору пакету страхових послуг.

Щодо аналізу туристичних маршрутів, то Лігою страхових організацій України був створений рейтинг найпопулярніших країн серед українців у 2011 році (табл. 2).

Таблиця 2 – Рейтинг найпопулярніших туристичних країн серед українців у 2011 році

№	Країна	Об'єм страхових послуг,%
1	Польща	35,6
2	Угорщина	11,3
3	Німеччина	10,4
4	Туреччина	5,5
5	Словаччина	4,6
6	Італія	3,7
7	Єгипет	2,6
8	Великобританія	2,5
9	Ізраїль	2,5
10	Австрія	2,4

В цілому, близько 81% страхової відповідальності прийшлося саме на зазначені в табл. 2 країни.

Таким чином, близько 79% страхових виплат стосуються виїзду населення до країн Шенгенської зони, на інші розвинуті країни припадає 8% і 13% на решту країн.

Наведені данні Державною службою статистики України дають можливість прослідкувати деякі тенденції на туристичному українському ринку в період із 2000 по 2011 роки (табл.3).

Таблиця 3 - Туристичні потоки України за 2000 – 2011 рр.

Кількість громадян України,	Кількість іноземних громадян,	Кількість туристів, обслугованих	У тому числі туристів:**

	які виїжджали за кордон - усього*	які відвідали Україну - усього*	суб'єктами туристичної діяльності України – усього**	іноземні туристи	туристи- громадяни України, які виїжджали за кордон	внутрішні туристи
2000	13422320	6430940	2013998	377871	285353	1350774
2001	14849033	9174166	2175090	416186	271281	1487623
2002	14729444	10516665	2265317	417729	302632	1544956
2003	14794932	12513883	2856983	590641	344 332	1922010
2004	15487571	15629213	1890370	436311	441798	1012261
2005	16453704	17630760	1825649	326389	566942	932318
2006	16875256	18935775	2206498	299125	868228	1039145
2007	17334653	23122157	2863820	372455	336049	2155316
2008	15498567	25449078	3041655	372752	1282023	1386880
2009	15333949	20798342	2290097	282287	913640	1094170
2010	17180034	21203327	2280757	335835	1295623	649299
2011	19773143	21415296	2343496	343511	1395257	604728

* Включно з одноденними відвідувачами (за даними Адміністрації Держприкордонслужби України)

** За даними Міністерства інфраструктури України [4]

Як можна прослідкувати із наведених у табл. 3 статистичних даних, кількість українських туристів, які виїжджали закордон у 2011 році збільшилась практично на 100 000 чоловік в порівнянні із 2010 роком, а от потоки внутрішнього туризму у 2011 році зменшились практично на 45 000 чоловік. Це говорить про те, що українські туристи обирають іноземні країни для відпочинку в силу таких обставин як кліматичні умови, комфорт, грошова економія та безпека (де апріорі необхідна страховка). Незважаючи на те, що туризм було проголошено одним із пріоритетних напрямків економіки України (ЗУ «Про туризм»), сучасний стан туристичної галузі країни не можна назвати задовільним, оскільки практично відсутній національний туристичний продукт, а разом з ним відсутня досконала система страхування на туристичному ринку.

Висновки. Аналіз останніх тенденцій на туристичному ринку України свідчить про позитивну динаміку та подальший розвиток даної галузі країни. Із формуванням туристичного сектору зростає актуальність

та необхідність страхових послуг. Україна, зважаючи на європейський вектор розвитку, визначений урядом, перш за все повинна удосконалювати страховий ринок, який постійно інтегрується з іншими не менш важливими ринками національної економіки.

На сьогоднішній день для українського туриста пріоритетним є медичне страхування при туристичних подорожах, оскільки воно є обов'язковим. Зважаючи на поширення страхування в галузі туризму, можна прогнозувати підвищення ролі інших страхових продуктів, які стосуються захисту від майнових та фінансових ризиків, які виникають у українського туриста при виїзді закордон.

Страхування туризму має значну роль для покупців та продавців туристичних послуг, оскільки воно забезпечує нормальне функціонування суб'єктів туристичного ринку, сприяє вирівнюванню фінансових витрат та регулюванню грошового обороту в країні.

Список використаних джерел

1. Асістанс [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.utico.ua/ua/assistance/> - Назва з екрану.
2. Види страхових полісів [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.turizm.ru/insurance/articles/st_2.htm - Назва з екрану.
3. Власова Н.М., Вейнберг К.О Нові технології в індустрії туризму. [Електронний ресурс] / Власова Н.М., Вейнберг К.О // Проблемы материальной культуры – географические науки – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/knp/176/knp176_82-84.pdf - Назва з екрану.
4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> - Назва з екрану.
5. Кошляк А.В., Беляєва Є.В. Страхування ризиків у сфері туристичного бізнесу в Україні. [Електронний ресурс] - Режим

доступу:

file://localhost/C:/Documents%20and%20Settings/d.r.abramitova/Робочий%20стол/статья/Страховання%20ризиків%20у%20сфері%20туристичного%20бізнесу%20в%20Україні%20»%20Наукове%20товариство%20Івана%20Кушніра.mht – Назва з екрану.

6. ЛСОУ [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://uainsur.com/massmedia/23921/> - Назва з екрану.
7. Охріменко О.О. Страховання туристів: інноваційна модель страхового продукту. [Електронний ресурс] / О. О. Охріменко // Экономика Крыма. – 2005. – № 15. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Ekonk/2005_15/012_ohrimenko.pdf- Назва з екрану.
8. 11. Чмир Ю.В. Роль страхування фінансових ризиків у сфері туризму України [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.rusnauka.com/2_KAND_2008/Economics/25939.doc.htm
9. «Зеленая карта» - система міжнародного страхування автомобілістів [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.doroga78.ru/advice/79/> - Назва з екрану.
10. Самые опасные курорты мира [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://j-times.ru/zemlya/samye-opasnye-kurorty-mira.html> - Назва з екрану.
11. Сирик Н.В. Имущественное страхование в туризме [Електронний ресурс] / Сирик Н.В. // Вестник ОГУ – 2006 - №3 – Режим доступу : http://vestnik.osu.ru/2006_3/34.pdf – Назва з екрану.
12. UNWTO [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://mkt.unwto.org/en/barometer>

Абрамітова Д. Р. Розвиток страхування туризму в Україні [Текст] / Д. Р. Абрамітова. // Вісник Української академії банківської справи. – 2013. – 1(34). – С.134-137.